

VILLA PARKWIJCK **EEN BEWOGEN LEVENSGESCHIEDENIS**

Hans de Groot

Ongenaakbaar en geheimzinnig. Zo kwam de grote bakstenen villa, haast onzichtbaar in een ondoordringbaar bos, tot voor enkele jaren geleden op mij over. Ik heb het over villa Parkwijck, Soestdijkseweg Noord 319, op de hoek van de Van Ostadelaan.

Voor de ontstaansgeschiedenis van dit pand moeten wij een stuk terug in de tijd en verplaatsen wij ons naar Amsterdam. We belanden in het Amsterdam van rond medio negentiende eeuw. Een stad waar de welvaart fors toeneemt met alle positieve en negatieve gevolgen. De industriële ontwikkeling vraagt steeds meer ruimte. De toch al weinig aangename stadslucht wordt nu ook nog vergeven met nieuwe stinkende uitstoot. De stadsbevolking groeit onrustbarend en de huisvesting van al die mensen wordt een gigantisch probleem. Binnen de 'Singelgracht', de zeventiende-eeuwse stadsgracht, is dit nauwelijks meer op te vangen. De stad barst gewoon uit haar voegen. De gegoede burgerij dreigt de stad te verlaten en te verkassen naar de omgeving van Haarlem of naar het Gooi. Voor Amsterdam is het echt van levensbelang

uitbreidingen te realiseren buiten de 'Singelgracht' voor zowel de gegoede burgerij als de minder bedeedden.

De koopman-bankier C.P. van Eeghen is niet voor niets koopman. Hij ziet grote mogelijkheden voor luxe woningbouw in de nieuwe woongebieden buiten de stad. Omdat een fraai nieuw stadspark de aantrekkelijkheid om er te gaan wonen alleen maar zal verhogen neemt hij in 1865 het initiatief tot de aanleg van een 'Rij- en Wandelpark' bij het Leidsche Bosje. De aanleg in de Engelse landschapsstijl komt in handen van de bekende tuinarchitect J.D. Zocher en zijn zoon L.D. Zocher. Het Nieuwe Park, zoals het aanvankelijk genoemd wordt, verandert na de plaatsing van het standbeeld van Joost van den Vondel in de volksmond al snel in Vondelpark.

Rond 1880 richt dezelfde C.P. van Eeghen de Bouwonderneming Willemspark op. Dit betekent het begin van de activiteiten voor de bouw van het villapark ten zuid oosten van het Vondelpark. Dit betekent eerst een aanzienlijke verhoging van het drassige laagveengebied.

Daarna wordt er in hoog tempo gebouwd, want de vraag naar de nieuwe woningen is groot. De laatste straat die in deze nieuwe wijk wordt aangelegd wordt vernoemd naar de initiatiefnemer C.P. van Eeghen. In 1898/99 zijn er nog maar enkele aantrekkelijke bouwkvelds met uitzicht op het park te koop.

Het Amsterdamse Parkwijck

Was het zijn bewondering voor Vondel ofwel het prachtige uitzicht op het groene Vondelpark, die Leo Simons doet besluiten een van die kvelds te kopen om daar zijn nieuwe villa op te bouwen? Dat het Vondelpark en de villawijk daar omheen de inspiratie waren tot de huisnaam Parkwijck is wel zeer waarschijnlijk. De in 1861 in Den Haag geboren Simons is een veelzijdig man met grote belangstelling voor de Nederlandse taal- en letterkunde, kunstgeschiedenis, theater en de maatschappelijke ontwikkelingen in zijn tijd. Zijn CV vermeldt o.a. toneelrecensent van De Opregte Haarlemsche Courant, redacteur van het tijdschrift Het Toneel en docent aan de school van Het Nederlandsche Toneelverbond. Simons kent de architect Hendrik Pieter Berlage al jaren en hij heeft grote bewondering voor diens bouwvisie. In de felle politieke debatten over het door Berlage ontworpen Beursgebouw

aan het Damrak treedt hij als grote pleitbezorger voor Berlage in het strijdperk.

Wie anders dan deze vriend zou op zo'n fraaie plek aan het Vondelpark de door hem en zijn echtgenote, de toneelschrijfster Josine Simons-Mees, gedroomde villa kunnen bouwen? Er is echter wel een probleem. Berlage zit op dat moment tot over zijn oren in het werk. De bouw van het Beursgebouw is nog volop aan de gang. Hij is druk bezig met zijn ontwerp van het Uitbreidingsplan Amsterdam-Zuid en ook de bouw van de behuizing van de Algemeene Nederlandsche Diamantbewerkerbond vraagt zijn aandacht. Toch gaat hij graag in op het verzoek van het echtpaar Simons.

De in Amsterdam geboren Hendrik Petrus Berlage (Amsterdam * 21.02.1856 – 's-Gravenhage † 12.08.1934, o.a. ook Berlage brug over de Amstel en het Gemeentemuseum te 's-Gravenhage) is na zijn studie architectuur in Zürich en een daarop volgende studiereis in 1881 teruggekeerd naar zijn geboorteplaats. Zijn opleiding heeft hem een stevige basis gegeven in de toen heersende neo-renaissance bouwstijl. Hij gaat in dienst bij het architectenbureau van Theodor Sanders, waar hij na enkele jaren compagnon wordt. Onder invloed van zijn vroegere leermeester Gottfried Semper en de architect Petrus

Parkwijk, Amsterdam, ca. 1902.

J.H. Cuypers (Roermond * 16.05.1827
– Roermond

† 03.03.1921, o.a. H.Hartkerk, Rijksmuseum
en
Centraal Station te Amsterdam en de herbouw/
restauratie kasteel De Haar te Haarzuilens)
begint zijn bouwvisie te evolueren in de richting
van de 'rationele bouwkunst'. Kernelementen

hiervan zijn: de functie van
een gebouw, de constructie
ervan en het gebruikte
eerlijke bouw materiaal moet
duidelijk zichtbaar zijn
en versieringen zijn alleen
acceptabel als ze gebruikt
worden ter ondersteuning
van constructieve elementen
van een bouwwerk. Vanuit
deze visie ontwerpt hij
Parkwijk voor zijn vriend
Leo Simons.

Bijgaande foto geeft een
goede indruk van de nieuwe
villa op de Van Eeghenstraat
nummer 90. Het is een van
de duizenden foto's, die de
beroemde Amsterdamse
fotograaf Jacob Olie sinds

1860 met zijn zelfgebouwde camera in zijn stad
maakte. Deze foto is afkomstig uit de Beeldbank
van het Amsterdamse Stadsarchief.

Op de foto is duidelijk zichtbaar hoe Berlage
het probleem van het naar het Vondelpark
aflopende terrein heeft opgelost. De gehele
bouw krijgt drie verschillende vloerniveaus,

twee in het hoofdgebouw en een in de aanbouw. Simons wens om een vrij uitzicht op het Vondelpark te hebben kan alleen maar gehonoreerd worden door het woon- en werkgedeelte aan de kant van het park te situeren. Hierdoor komt de lage aanbouw, met het keukengedeelte, aan de straatkant te liggen. Laten wij eerst eens kijken naar een aantal belangrijke karakteristieken van het pand. Het hoofdgebouw heeft twee bouwlagen met een zolderverdieping, de aanbouw slechts een bouwlaag. In de vlakke bakstenen buitengevels zijn de vensters diepliggend aangebracht met natuurstenen dorpels. Deze natuursteen vinden wij ook elders in de buitenmuren terug als extra accenten. De muren zijn met drie trapsgewijs gemetselde baksteenlagen tegen de dakranden afgewerkt. De daklijsten zijn gedecoreerd met oude geometrische motieven in rood en groen. Decoraties in dezelfde stijl en kleurstelling zijn ook te vinden op de zuilen van het buitenportiek, linksvoor op de foto. Op de daklijst van dit portiek is op de foto heel vaag de huisnaam Parkwijck in sierlijke schrijffletters te zien.

Het hoofdgebouw is voorzien van een zogenaamd wolfsdak met speciale dakpannen, de Tuiles-du-Nord. De hoekpunten van dit dak zijn gedecoreerd door keramische piron (eind-

nokvorst met bol). Op de aanbouw ligt een driezijdig schilddak met hetzelfde type dakpan. In de linkergevel ziet u drie ramen, die de omhooggaande lijn van de trap in het trappenhuis volgen. Op die plaats is ook de buitenmuur hoger opgetrokken. In deze muur bevindt zich de voordeur, die bereikbaar is via een stenen buitentrap.

Op de foto is de vreemd gevormde schoorsteen goed zichtbaar. Deze loopt vanuit de aanbouw met een gemetselde boog naar de achtergevel van het hoofdgebouw en van daaruit omhoog tot dezelfde hoogte als de andere schoorstenen. Door deze wonderlijke schoorsteenconstructie krijgt de villa in de volksmond al gauw bijnamen als De Theepot, Het huis met het handvat, etc.

De toegang tot de aanbouw ligt in het overhulde buitenportiek. Het hoofdgebouw is te betreden via de al eerder genoemde voordeur. Hierdoor komt men in de hal, de spil in het huis. Om daarvan enige indruk te geven vindt u als illustratie enkele pentekeningen. U ziet de plattegrond van deze bijzondere hal en een beeld van de wand aan de zijde van de buitenmuur met de trap naar de bovenverdieping. In het vooruitspringende deel van de tegenover de voordeur liggende binnenmuur van de hal is

een manshoge speciaal ontworpen schouw opgenomen. In het schone metselwerk van de hal en het trappenhuis is op essentiële punten gebruik gemaakt van rode, gele en zwarte baksteenaccenten in geglazuurde en ongeglazuurde uitvoering of dito tegels.

Rond de hal liggen de eetkamer, de werkkamer/bibliotheek, de salon en, naast de voordeur, een kleine spreekkamer. Onder de trap bevindt zich het toilet. Tussen de eetkamer en de in de aanbouw ondergebrachte keuken loopt een korte gang met aan de linkere zijde de aparte serviceruimte.

De salon heeft een erker met toegang tot de overhuidde veranda. In alle ruimtes vinden we houten vloeren en lage balkenplafonds. Boven de houten ongeschilderde lambrisering zijn de bakstenen binnenmuren te zien. Het huis wordt verwarmd door diverse kachels, waarvoor in elk van de ruimtes een schouw gebouwd is, steeds van een verschillend ontwerp.

Op de eerste verdieping bevindt zich een overloop, waarop de echtelijke slaapkamer met boudoir en badkamer, twee logeerkamers met badkamer en een kastenvertrek uitkomen. De zolderverdieping biedt plaats aan nog twee slaapkamers en bergruimtes.

Berlage toont zich in Parkwijk duidelijk weer

de 'totaal-ontwerper'. Zowel het ex- als interieur ontwerpt hij tot in de kleinste details. Zelfs de deurkrukken zijn van zijn hand. Ook de inrichting van de werkkamer/bibliotheek wordt speciaal door hem ontworpen. Om deze ruimte voldoende lichtinval te geven ontwerpt hij boven de bibliotheekkasten een paar liggende ramen.

Zoals meer in deze levensperiode van Berlage barsten ook nu weer de kritieken los. Het ontwerp van deze villa contrasteert nogal met de omliggende bebouwing en de ligging van de keuken aan de straatzijde wordt zelfs vernietigend beoordeeld.

Ondanks het wat Spartaanse karakter voelen Leo Simons en zijn echtgenote zich bijzonder thuis in Parkwijk.

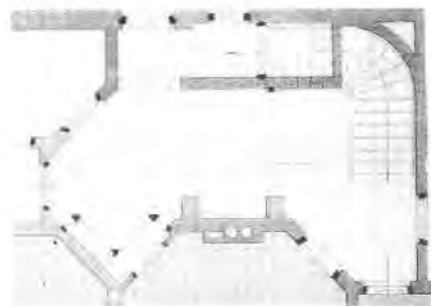
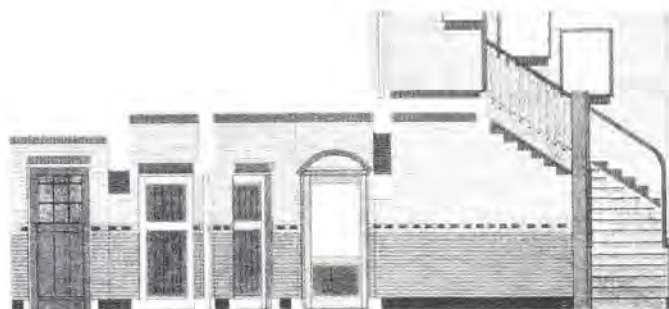
Het einde van het Amsterdamse Parkwijk

In 1913 verlaat het echtpaar Simons het Amsterdamse Parkwijk en verhuist naar een nieuwe, eveneens door Berlage ontworpen, villa aan het Prinsenvinkenpark in Den Haag. De huisnaam Parkwijk heeft voor hen blijkbaar een dusdanig belangrijke betekenis gekregen dat zij hun Haagse villa de naam Nieuw Parkwijk geven.

Parkwijk blijft eenzaam, leeg en verweesd

achter aan de rand van het Vondelpark. Pogingen om de villa aan nieuwe bewoners te verkopen leden schipbreuk. In de NRC van 4 juli 1913 verschijnt een mededeling dat de villa 'thans voor afbraak' te koop is. Uiteindelijk wordt zij gekocht door de in De Bildt-Station (de toenmalige naam van het huidige Bilthoven) wonende architect Joh.B. Lambeek jr. Diens bedoeling is niet er zelf in te gaan wonen maar de villa af te breken en weer op te bouwen in zijn woonplaats. De geplande afbraak van het in 1901 zo bekritiseerde gebouw leidt tot heftige protesten. In 1913 verschijnt in het tijdschrift Architect een vlammend artikel van Adr. Moen, de voorzitter van het Genootschap Architectura et Amecitia. Hierin beklagt hij zich over de vernietiging van 'Berlages beste werk' door het af te breken en naar eigen inzichten gewijzigd elders weer op te bouwen. Het NRC meldt op 23 april 1913 dat er zelfs een commissie is opgericht, die het plan heeft Parkwijk te verplaatsen naar de tuin van het Rijksmuseum.

In het NRC van 8 juli 1913 komt de

Pentekening van plattegrond en buitenmuur van de hal van Parkwijk Amsterdam.

Bron Polana, Segio: Hendrik Petrus Berlage.

vermelding voor dat de villa is gekocht door Joh. Lambeek jr, die deze„onder toezicht en met medewerking van Berlage in de plaats van zijn inwoning zal doen neerzetten”. Over de opstelling van Berlage ten opzichte van Lambeek's plannen doen in die tijd nogal wat geruchten de ronde, variërend van fel

verzet tegen de gewijzigde herbouw elders tot een welwillende medewerking aan dit plan. Overigens blijken Lambeek en Berlage geen onbekenden voor elkaar te zijn, want ik kom hun beider namen steeds tegen in verslagen van vergaderingen van het Genootschap Architectura et Amecitia. Ik ben zelfs geneigd aan te nemen dat Berlage een zekere medewerking heeft verleend, gezien de zorgvuldigheid waarmee in Lambeek's herbouwplannen werd omgegaan met het oorspronkelijke karakter van de villa. Bovendien blijkt uit het ontwerp van Berlage van de nieuwe villa voor Simons in Den Haag dat ook zijn eigen bouwvisie een verandering heeft ondergaan.

De afbraak en het transport naar de nieuwe bouwplaats moet uiterst zorgvuldig en gedetailleerd zijn uitgevoerd. Twijfelachtig is echter of ook de oorspronkelijke bakstenen van de buitenmuren verhuisd zijn. Bij de grondige inspectie van de huidige buitenmuren bij de recente restauratie van het Bilthovense Parkwijk zijn namelijk geen sporen aangetroffen van afbikken van het oorspronkelijke cement. Vermoedelijk zijn voor de buitenmuren nieuwe bakstenen gebruikt. Uiteindelijk ligt de kavel aan het Vondelpark

er weer even ongerept bij als aan het begin van twintigste eeuw. De koper kan na betaling van de vraagprijs van f 35.000,- zijn nieuwe bouwplannen gaan uitvoeren.

De Bilthovense villa Parkwijk

Het herbouw-ontwerp van Lambeek wijkt op een fors aantal punten af van het oorspronkelijke ontwerp van Berlage. De villa komt nu op een vlakke ondergrond te staan. Hierdoor kan de trapsgewijze opbouw, die in Amsterdam moest worden toegepast, vervallen. Dit heeft wel als consequentie dat er buiten een trap moet komen met een verhoogde stenen aanloop naar het toegangsportaal. Ten opzichte van de Amsterdamse situatie wordt de villa omgedraaid zodat de voorgevel aan de Soestdijkseweg komt te liggen.

De hal is de spil van de villa gebleven, alhoewel er wel veranderingen zijn ten opzichte van de Amsterdamse situatie. De voordeur is verplaatst naar het toegangsportaal, het toilet is verhuisd naar de plaats van de vroegere spreekkamer en het plafond is, evenals in de rest van de parterre, zo'n tachtig centimeter omhoog gegaan. Bovendien is de hal verbreed. De karakteristieke vorm ervan blijft echter gehandhaafd en ook de gekleurde accenten in geglaazuurde en

ongeglazuurde baksteen of tegels keren weer terug. Afwijkend van de oorspronkelijke Berlage-visie verdwijnt het schone metselwerk in de hal en het trappenhuis achter een stuclaag en wordt er rond de entree het door Berlage zo verfoeide glas in lood toegepast.

We maken opnieuw een rondje door de benedenverdieping. We vinden daar nu een zeer ruime kamer-en-suite, waardoor het hokkerige van de Amsterdamse versie is verdwenen. De achterkamer, de vroegere eetkamer, heeft nu een serre, van waaruit de tuin bereikbaar is geworden. Boven deze serre is een balkon ontstaan bij een van de slaapkamers op de eerste verdieping. Vervolgens komen we in de ruime woonkamer op de plaats van de oorspronkelijke werkkamer/bibliotheek. Deze kamer is ten opzichte van de oorspronkelijke ruimte aanzienlijk vergroot door een ruime nieuwe serre. De in Amsterdam aanwezige liggende ramen in de buitenmuur boven de bibliotheekkasten zijn nu vervangen door een groot raam. Boven de nieuwe serre vinden we een zeer ruim overhuifd balkon. Als laatste komen we de oorspronkelijke salon tegen, die nu de rol van muziekkamer heeft. De in Amsterdam aan deze ruimte gebouwde serre is in Bilthoven niet meer terug gekomen. Het verhoogde plafond in de parterre heeft het

mogelijk gemaakt de lichtinval aanzienlijk te vergroten door boven de oorspronkelijke ramen bovenramen te plaatsen. In al deze ruimten is nu ook het schone metselwerk verdwenen achter een stuclaag. Twee Amsterdamse schouwen zijn teruggekomen met het originele tegeltableau. De twee andere wijken enigszins af van de Amsterdamse versie. Heel bijzonder is dat de schouw in de muziekkamer nog het monogram draagt van de Amsterdamse eigenaar L(eo) S(imons) M(naam van zijn echtgenote). De oorspronkelijke houten vloeren zijn vervangen door geveerde stenen vloeren. Door al deze wijzigingen is het Spartaanse karakter van het Amsterdamse Parkwijk vrijwel verdwenen. De indeling van de bovenverdieping is vrijwel identiek aan die van het Amsterdamse Parkwijk. Alleen de toegangsdeuren tot het nieuwe balkon aan de voorzijde hebben de herbouw van de in Amsterdam op die plek aanwezige badkamer verhinderd. Wanneer we nu ook een rondje maken langs de buitenkant van de villa blijken de noord- en oostzijde van de villa vrijwel in overeenstemming met het Amsterdamse beeld. Alleen de verplaatsing van de voordeur naar het ingangsportaal en de bouw van een stenen trap met aanloop naar het ingangsportiek zijn duidelijke veranderingen. De oost gevel

heeft de grootste wijziging ondergaan door het verdwijnen van de serre bij de oorspronkelijke salon, de toevoeging van de grote nieuwe erker met balkon en de verhoging van de ramen. Ook de zuid gevel heeft iets van het oorspronkelijke karakter moeten inleveren door de toevoeging van een groot raam ter hoogte van de vroegere werkkamer/bibliotheek en de nieuwe erker met balkon.

Van de oorspronkelijke volledige onderkeldering is alleen het deel onder de aanbouw gerealiseerd. Een niet zichtbare verandering is dat Lambeek bij de herbouw de inmiddels geïntroduceerde spouwmuur heeft toegepast. Dit verklaart ook de veronderstelling dat bij de herbouw gebruik is gemaakt van nieuwe bakstenen.

Ondanks alle ingrepen behoudt de villa in het in- en exterieur een duidelijk herkenbare Berlage-uitstraling. Deze wordt nog versterkt door het terugkomen van de oorspronkelijke decoratie met de oude geometrische motieven in rood en groen tegen de dakranden en op de zuilen van het buitenportiek.

Ondanks het nodige adverteren blijkt het voor Lambeek niet zo eenvoudig om de Bilthovense uitvoering aan de man te brengen. In 1915 biedt hij zelfs de villa voor de vijf zomermaanden voor f 1.500,- te huur aan.

In de loop van datzelfde jaar blijkt hij echter toch beet te hebben. Hij vraagt dan vergunning „voor het bouwen van een beeldhouwatelier naast (en behorende bij) Parkwijk”. Wie de gegadigde hiervoor was heb ik niet kunnen ontdekken. De oude bevolkingsadministratie geeft helaas voor deze jaren geen duidelijk beeld over de bewoning van de villa. Om die reden baseer ik mijn verhaal deels op de gegevens uit de oude bouwdoossiers.

In 1919 vraagt Prof. dr. H. Chantepie de la Saussaye-Martin, op dat moment de eigenaar, vergunning om een rustiek houten prieel in de voortuin van de villa te mogen bouwen. Hij woont niet lang op Parkwijk want al in 1921 verschijnt er een nieuwe eigenaar. Het is W. van der Muelen, die van het bijgebouw een garage wil maken en daarvoor een bouwvergunning aanvraagt. Hij woont dan zelf nog in de villa Zonneheuvel op Bilderdijklaan 28. Ook wil hij een overdekt wasplaatsje aan de achterkant van het huis laten bouwen en eveneens een theehuisje in de tuin. Korte tijd later betreft hij met zijn echtgenote, zoon en vijf dochters Parkwijk.

In 1941 verschijnt de heer Marinus Quispel, pianohandelaar in Rotterdam, in beeld. Hij vraagt vergunning voor de installatie van een centrale verwarmingsinstallatie. Hij betreft

de villa samen met zijn echtgenote Maria Cornelia Doena Hermina v.d. Pas en zijn dochters Adriana en de naamgenote van haar moeder Maria Cornelia Doena Hermina. Deze gegevens zijn ontleend aan oude met de hand geschreven kaarten van de afdeling burgerlijke stand. Om een onbekende reden verhuist het gezin in 1943 naar Doorn en komt in 1945 weer terug in Parkwijck. Misschien is het pand tijdelijk gevorderd geweest voor huisvesting van Duitse militairen. Adriana verhuist in 1946 naar Hilversum. Na het overlijden van zijn echtgenote blijft Marinus Quispel samen met zijn jongste dochter Parkwijck trouw tot hij in de jaren zeventig zelf op hoge leeftijd dit leven vaarwel moet zeggen. Maria Cornelia Doena Hermina blijft, ondanks haar allengs slechter wordende gezondheidstoestand, samen met haar huishoudster Parkwijck bewonen tot ook zij in 2004, na vierenzestig jaar in de villa te hebben gewoond, komt te overlijden. De villa, inmiddels bijna verdwenen achter een dennenbos, blijft eenzaam achter.

Eind 2004 biedt de heer A.B. Leemans van het Makelaarskantoor Drieklomp een groepje leden van onze Historische Kring de gelegenheid om in het verlaten maar nog volledig ingerichte Parkwijck een kijkje te nemen. Het wordt

een rondleiding vol verbazing. Tijdens deze rondgang zijn foto's gemaakt die u kunt vinden op onze website www.historischekringdebilt.nl. In 2005 wordt Parkwijck gekocht door de heer en mevrouw Van Dijk. Hun fascinatie voor dit bijzondere huis leidt tot een zeer grondige restauratie. Ter aanvulling moet ik nog wel vermelden dat in 2001 Parkwijck wordt geregistreerd als rijksmonument door de Rijksdienst voor Monumentenzorg. Voor aanpassingen aan het gebouw is overleg met deze dienst noodzakelijk.

Als eerste wordt het dennenbos gekapt, waardoor de villa weer in het volle daglicht komt. Er wordt zorgvuldig gestreefd naar het herstel van de oorspronkelijke situatie bij de herbouw in Bilthoven. Latere toevoegingen aan het gebouw, zoals het wasplaatsje tegen de aanbouw, verdwijnen. Een van de belangrijkste aanpassing aan de villa is het terugbrengen van het raam in de achtergevel naast de aanbouw. Deze was in het Amsterdamse Parkwijck wel aanwezig, maar is bij de herbouw in Bilthoven niet teruggekomen. In het dak aan de zuidzijde wordt een tweede dakkapel opgenomen. De zogenaamde bijkeuken tussen de eetkamer en de keuken wordt nu bij de keuken getrokken. De badkamer op de bovenverdieping wordt vergroot, deels boven

de aanbouw. Het keukeninterieur wordt aangepast aan de tegenwoordige eisen. Een van de oorspronkelijke servieskasten blijft echter in de originele kleur gehandhaafd. Een bijzonder verhaal is het weer terugbrengen van de originele decoratie met geometrische motieven op het houtwerk aan de buitenzijde van de villa. De oorspronkelijke ontwerpen bleken nog aanwezig te zijn in het Nederlands Architectuurinstituut in Rotterdam en de juiste kleurstelling werd ontdekt onder de behanglaag op een van de binnenmuren, waarop de schilders tijdens de herbouw in 1913 hun sjablonen hadden schoongemaakt. Ook de huisnaam is in de originele belettering en kleuren teruggebracht op de oorspronkelijke plaats.

Enkele dagen voor Kerstmis 2005 schijnt ineens uit alle ramen licht naar buiten. Er is weer volop leven in Parkwijk en alle ongenaakbaarheid en engheid is in een klap verdwenen. In het voorjaar spelen er zelfs weer kinderen in de tuin. Inmiddels is het zicht op de villa opnieuw enigszins beperkt door het planten van een stevige haag van rododendrons rond de tuin ter afscherming van het verkeersgeluid van de Soestdijkseweg.

Met de aanleg van een groot stenen terras rond de zuid-westhoek wordt de restauratie van

Parkwijk afgerond en gaat de villa weer een zonnige toekomst tegemoet.

Met dank aan Mevrouw L. van Dijk voor haar zeer welkome adviezen, aanvullingen en correcties..

Bronnen:

- Polana, Segio: *Hendrik Petrus Berlage: Het complete werk*. ISBN 90-6113-280-0, 90-6113-324-6. Uitgave Atrium, Alphen a.d. Rijn, 1984.
- Rapport Beschermd Monumenten opgenomen in het register ingevolge artikel 6 van de Monumentenwet 1988. Monumentnummer 514673 d.d. 6-4-2001.
- Website Amsterdams Gemeentearchief: Beeldbank.
- Website: Vrienden van het Vondelpark: Chronologie van de 19^e eeuw.
- BWSA. *Biografisch Woordenboek van het Socialisme en de Arbeidersbeweging in Nederland*. BERLAGE, Hendrik Peterus. Auteur: Marien van der Heijden. Laatste wijziging 5-2-2003.
- Broekhoven, S. en Sonja Barends, De Bilt, *Geschiedenis en architectuur*. Reeks Monumenten-Inventarisatie Provincie Utrecht. Uitgeverij Kerckebosch-Zeist, SPOU-Utrecht, 1995, ISBN 90-6720-168-5.
- Interviews met Mevrouw L. van Dijk, Bilthoven.
- Onderzoek Ellen Drees met betrekking tot John B. Lambeek jr.
- Gemeentearchief De Bilt, dossiers bouwaanvragen arch. 1.733.21.
- Gemeentearchief De Bilt, oude dossiers afdeling burgerlijke stand.